

Inhoud

Woord vooraf	9
Hoofdstuk 1. Situering	11
1. De variabelen in het onderwijs	12
2. Beroepsprofielen en basiscompetenties	15
3. De taken van de leraar LO	19
A. Het microniveau	19
B. Het mesoniveau	23
C. Het macroniveau	23
Hoofdstuk 2. Het ontwerpen van leerinhouden	27
1. Planning van het LO-onderwijs	29
A. Eindtermen	30
B. Leerplan of curriculum	34
C. Raamplan en jaarplan	36
D. Periodeplan	51
E. Lesplan	53
F. Lesvoorbereiding: planning in functie van het leren	59
2. Het ontwikkelen van leerinhouden in functie van leerervaringen	61
A. Leeromgeving	61
B. Ordening van leerinhouden	64
3. Ontwikkelingslijnen	66
A. Opbouw	66
B. Verfijning	70
C. Toepassingen	71
4. Leerinhouden en vakconcept	72

A. Motorische competenties	72
B. Fitness-competenties	75
C. Sociale vaardigheden	76
D. Zelfbeeld	79
Hoofdstuk 3. Leren en onderwijzen: didactische werkvormen	85
1. Leren en leren leren	86
A. Opvattingen over leren	86
B. Het leerproces en de leeractiviteiten	88
2. Het gebruik van didactische werkvormen	90
A. Inleidende begrippen	90
B. Werkvormen en lesgeeftaken	91
C. Keuze van werkvormen	93
3. Van leraarsturing tot leerlingsturing in het LO-onderwijs	95
A. Inleiding	95
B. Het spectrum van lesgeefstijlen volgens Mosston	96
C. Samenwerkend leren	98
D. Het individueel leren en de niet lineaire pedagogie	108
Hoofdstuk 4. Instructie	115
1. Instructie en inzichtelijk leren	116
A. Kennis in de les LO	117
B. Kennis en leren	118
C. Kennis en motivatie	120
D. Kennis en transfer	121
E. Instructie en werkvormen	122
2. Het informatieproces	123
A. Het oriënteren van de leerlingen	123
B. De aandacht vragen en onderhouden	124
C. Het aanbieden van informatie	126
3. Communicatiemiddelen	131
A. De verbale communicatie of de aankondiging	131
B. De visuele boodschap of demonstratie	133
C. Verbale en visuele communicatie: multimediboederschap	134
Hoofdstuk 5. Management	143
1. Management en de les LO	144
A. De complexiteit van de leeromgeving	144

B. Kenmerken van efficiënt managementgedrag	146
C. Het ontwikkelen van een managementsysteem	147
2. Observatie	149
A. Monitoring of procesbewaking	150
B. Het observatieproces	152
C. Het ontwikkelen van de observatievaardigheid	153
3. Management van de tijd	155
A. Actieve leertijd	156
B. Signaalsystemen	156
C. Tijdsmanagement in de les LO	157
4. Management van de ruimte	158
A. Veiligheid	158
B. Groeperingsvormen	164
5. Management van het klimaat	168
A. Situering: het probleem van de orde	169
B. Preventieve technieken van leerlingencontrole	170
C. Probleemgedrag en interventies	171
D. Kritische voorvallen en handelingsmogelijkheden voor de leraar	174
Hoofdstuk 6. Evaluatie	181
1. Begripsafbakening	183
A. Kenmerken	183
B. Van testcultuur naar assessmentcultuur	185
2. Het verzamelen van informatie	188
A. Systematische evaluatie	188
B. Evaluatie tijdens de les	191
C. Punten geven	192
3. Alternatieve evaluatie	194
A. Innovatieve vormen	194
B. Het ontwerpen van nieuwe evaluatievormen	195
C. Invloed op het leren van de leerlingen	196
D. De inhoud van evaluatie	198
4. Feedback	201
A. De bron van feedback	201
B. Het ontvangen van feedback	203
C. De feedbackinhoud	204
D. Feedback tijdens het samenwerkend en zelfstandig leren	206
Hoofdstuk 7. Interpersoonlijke vaardigheden	211
1. Het klasklimaat	212

A. Positieve en proactieve management strategieën	213
B. Communicatie	216
2. Motivatie en leren	220
A. Leerlingen en motivatie	220
B. De leertaak	227
C. De leraar en motivatiestrategieën	230
Hoofdstuk 8. De professionele leraar	237
1. Interactieve denkprocessen	239
A. Het interactieve denken	239
B. Het reflecteren	242
2. Subjectieve theorieën	244
A. Overtuigingen	245
B. Waarden	247
C. Attributies en verwachtingen	249
D. Bezorgdheden of bekommernissen	252
3. Kennis	253
A. Soorten kennis	253
B. Professionele kennis	255
4. Professionele ontwikkeling	257
A. Stadia	259
B. Socialisatie	262
C. Hinderpalen	264
5. Begeleiding	266
A. Zelfreflectie en actieonderzoek	266
B. Interne begeleiding	268
C. Externe begeleiding	276